

Artikel

Enige opmerkingen over de nietigheid en vernietigbaarheid van een uiterste wil op grond van vormgebreken

Mr. P.C. van Es*

1 Inleiding

Artikel 4:109 van het Burgerlijk Wetboek (BW) geeft een regeling met betrekking tot de nietigheid en vernietigbaarheid van uiterste willen op grond van vormgebreken. Als regel wordt een uiterste wil gemaakt bij notariële akte (art. 4:94 BW). De Wet op het notarisambt (Wna) stelt een aantal vormvereisten aan de notariële akte. Schending van een deel van deze vereisten heeft verlies van authenticiteit van de akte tot gevolg. In het onderstaande wordt in paragraaf 3 ingegaan op de vraag hoe de regeling in de Wna over het verlies van authenticiteit zich verhoudt tot de regeling in artikel 4:109 BW over de nietigheid of de vernietigbaarheid van een uiterste wil. Alvorens deze vraag te behandelen volgt in paragraaf 2 eerst een enkele opmerking over de begrippen ‘uiterste wil’ en ‘uiterste wilsbeschikking’. In paragraaf 4 wordt vervolgens – mede aan de hand van HR 5 oktober 2001, NJ 2002/410 – aandacht besteed aan de vraag wat in de verschillende situaties de precieze gevolgen zijn van het vernietigbaar zijn van een uiterste wilsbeschikking.

2 Uiterste wil en uiterste wilsbeschikking

Een uiterste wilsbeschikking is een eenzijdige rechtshandeling waarbij de erflater een beschikking maakt die werkt na zijn overlijden (art. 4:42 lid 1 BW). Het begrip ‘uiterste wilsbeschikking’ dient te worden onderscheiden van het begrip ‘uiterste wil’. Dit laatste begrip wordt door de wetgever in twee betekenissen gebruikt, te weten in formele en in materiële zin.¹ Een uiterste wil in formele zin is een aan vormvoorschriften gebonden akte waarin de uiterste wilsbeschikking is neergelegd. In deze betekenis treft men het begrip aan in artikel 4:42 lid 3 BW:

‘Een uiterste wilsbeschikking kan alleen bij uiterste wil en slechts door de erflater persoonlijk worden gemaakt en herroepen.’

Een uiterste wil in formele zin kan men ook aanduiden als een ‘testament’.

Met het begrip ‘uiterste wil’ in materiële zin wordt volgens de parlementaire geschiedenis gedoeld op ‘het geheel van uiterste wilsbeschikkingen, welke de erflater in één akte of in meer dan één akte heeft getroffen’.² De parlementaire geschiedenis vermeldt vervolgens een aantal voorbeelden van artikelen waarin het begrip in

31

* Mr. P.C. van Es is universitair hoofddocent notarieel recht aan de Universiteit Leiden.

1. Zie Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, MvA II bij art. 4.3.1.2, p. 219 en zie ook B.C.M. Waaijer, in: M.J.A. van Mourik e.a. (red.), Handboek Erfrecht, Deventer: Kluwer 2011, VI. 3.1, p. 126.

2. Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, MvA II bij art. 4.3.1.2, p. 219.

deze betekenis wordt gebruikt,³ maar artikel 4:109 BW treft men in deze opsomming niet aan. Desalniettemin lijkt het mij duidelijk dat in dit artikel – daar waar gesproken wordt van de nietigheid of vernietigbaarheid van een uiterste wil – bedoeld wordt op het geheel van uiterste wilsbeschikkingen. Een akte als zodanig kan namelijk niet nietig of vernietigbaar zijn. Een akte kan wel authenticiteit missen of anderszins (bij bijvoorbeeld een onderhandse akte die op grond van art. 4:95 BW in depot gegeven wordt) niet voldoen aan de wettelijke vormvoorschriften. Het gevolg hiervan is dat de in de akte neergelegde rechtshandelingen op grond van artikel 3:39 BW nietig zijn, tenzij uit de wet anders voortvloeit.

3 Gebrek aan authenticiteit en (ver)nietig(baar)heid; artikel 4:109 BW als wettelijke uitzondering op de hoofdregel van artikel 3:39 BW

De Wna geeft een aantal vormvoorschriften waarvoor geldt dat schending daarvan het verlies van authenticiteit van een door de notaris opgemaakte akte tot gevolg heeft.⁴ Voorbeelden hiervan zijn te vinden in artikel 40 lid 4 Wna (akte moet plaats van ondertekening en datum vermelden), artikel 43 lid 4 jo. lid 6 Wna (verschijnende partijen en notaris moeten de akte ondertekenen) en artikel 43 lid 2 jo. lid 6 Wna (akte moet volledig worden voorgelezen wanneer deze in tegenwoordigheid van getuigen wordt verleden).

Een niet-authentieke akte is geen notariële akte in de zin van artikel 4:94 BW.⁵ De betrokken akte voldoet in zo'n geval daarom niet aan de eisen die aan een gewoon testament (uiterste wil in formele zin) worden gesteld. Dit betekent dat in de niet-authentieke akte opgenomen rechtshandelingen (de uiterste wilsbeschikkingen) op grond van artikel 3:39 BW in beginsel nietig zijn. Het laatstbedoelde artikel bepaalt echter ook dat de nietigheidssanctie niet van toepassing is indien uit de wet anders voortvloeit. Artikel 4:109 BW moet worden gezien als een bepaling die een afwijking van de hoofdregel van artikel 3:39 BW inhoudt. Het artikel maakt onderscheid tussen de schending van verschillende vormvoorschriften die op grond van de Wna verlies van authenticiteit van een door de notaris opgemaakte akte

tot gevolg hebben.⁶ De overtreding van bepaalde vormvoorschriften heeft conform de hoofdregel van artikel 3:39 BW nietigheid tot gevolg van de in de akte neergelegde uiterste wilsbeschikkingen. Het gaat hier om het ontbreken van de vereiste ondertekening door de erflater⁷ of de notaris (art. 4:109 lid 1 en 2 BW).⁸ Schending van andere vormvoorschriften (die wel verlies van authenticiteit tot gevolg hebben) maakt de in de akte neergelegde uiterste wilsbeschikkingen (slechts) vernietigbaar (art. 4:109 lid 4 BW).

Met de navolgende opmerking van Waaijer over artikel 4:109 BW (inzake nietigheid) kan ik dan ook niet instemmen:

‘Fraaiere ware het geweest indien de wetgever niet had bepaald dat de uiterste wil nietig was, maar dat deze authenticiteit mist en niet voldoet aan de voorschriften waarin de vorm van een notariële akte wordt geëist.’⁹

Nietigheid van de in een uiterste wil neergelegde uiterste wilsbeschikkingen is niet hetzelfde als *gebrek aan authenticiteit* van de uiterste wil waarin de uiterste wilsbeschikkingen zijn neergelegd. Het idee achter artikel 4:109 BW is juist dat het niet-authentiek zijn van een door een notaris opgemaakte uiterste wil niet altijd nietigheid van de daarin opgenomen uiterste wilsbeschikkingen tot gevolg heeft.

4 De gevolgen van het vernietigbaar zijn van een uiterste wilsbeschikking; HR 5 oktober 2001, NJ 2002/410

Vernietigbaarheid van een uiterste wil is een minder vergaande sanctie dan nietigheid van een uiterste wil. De Toelichting van Meijers bij artikel 4:109 BW verwoordt het aldus:

3. Vermeld worden: art. 4:43, 4:44, 4:46-49 en 4:52 BW.

4. Een authentieke akte is volgens art. 156 Rv een akte die *in de vereiste vorm* bevoegdlijk is opgemaakt door een ambtenaar.

5. De wet spreekt in de hiervoor in de tekst genoemde artikelen steeds van een akte die authenticiteit mist en niet voldoet aan 'de voorschriften waarin de vorm van een notariële akte wordt geëist'.

6. In het onderstaande beperk ik mij tot het gewone notariële testament. Aan de betekenis van art. 4:109 BW voor de schending van vormvoorschriften bij een depot-testament, een noodtestament of een codicil wordt geen afzonderlijke aandacht geschonken.

7. Ondertekening door de erflater is niet vereist wanneer hij verklaart niet te kunnen tekenen en de regeling van art. 43 lid 4 Wna wordt toegepast.

8. Van Mourik bepleit dat het ontbreken van de handtekening van de notaris niet altijd nietigheid tot gevolg heeft (M.J.A. van Mourik, *Erfrecht* (Mon. Privaatrecht), Deventer: Kluwer 2013, nr. 52, p. 118). Zie over de vraag of bekrachtiging van een wegens het ontbreken van de handtekening van de notaris nietige uiterste wil mogelijk is: L.C.A. Verstappen, *Notariële herstelwerkzaamheden in het rechtsverkeer* (preadvies KNB), in: W.J. Zwalve, L.C.A. Verstappen & J.B. Huizink, *Bekrachtiging en aanverwante rechtsfiguren*, Den Haag: Koninklijke Vermande 2003, p. 139-140 en Melis/Waaijer, *De notariswet*, Deventer: Kluwer 2012, p. 111.

9. Waaijer 2011, VI. 3.3, p. 128.

‘In de laatste gevallen [vernietigbaarheid] wordt in tegenstelling met de eerstbedoelde [nietigheid] niet alleen slechts aan enkele personen de bevoegdheid toegekend om zich op het gebrek te beroepen, maar is bovendien slechts gedurende een beperkte tijd na het openvallen der nalatenschap een beroep op het gebrek toegestaan.’¹⁰

Men dient hierbij wel te bedenken dat er na een geslaagde vernietiging in zoverre geen verschil bestaat tussen nietigheid en vernietigbaarheid dat in beide gevallen aan de betrokken rechtshandeling geen effect toekomt. In potentie is de ontregelende kracht van vernietigbaarheid even groot als die van nietigheid. Van groot belang in dit verband is echter de bekende uitspraak van de Hoge Raad van 5 oktober 2001 (NJ 2002/410), waarin een nadere beperking wordt gesteld aan de mogelijkheid een beroep te doen op de vernietigbaarheid van een uiterste wil.

De erflater in deze zaak had een uiterste wil doen opstellen waarvan de aanhef luidde: ‘Heden, de zes en twintigste april verscheen voor mij ...’ Het jaartal (en daarmee de vermelding van de datum) ontbrak, hetgeen verlies van authenticiteit van de akte tot gevolg had. In beginsel zou dit op grond van artikel 3:39 BW de nietigheid van de in de uiterste wil opgenomen beschikkingen tot gevolg moeten hebben, maar de Hoge Raad anticipeerde op het destijds nog niet in werking getreden artikel 4:109 BW.¹¹ Ten aanzien van de mogelijkheid daadwerkelijk een beroep te doen op de daar bedoelde vernietigingsgrond overwoog hij:

‘Daarbij zal evenwel hebben te gelden dat geen beroep op deze vernietigingsgrond kan worden gedaan, indien op andere wijze dan uit het testament zelf met de in een geval als dit vereiste hoge mate van zekerheid komt vast te staan in welk jaar het testament is verleden.’¹²

Waaijer plaatst deze overweging in de sleutel van het leerstuk van misbruik van bevoegdheid (art. 3:13 BW): degene die een beroep doet op vernietiging van een uiterste wil wegens het ontbreken van de datum maakt misbruik van bevoegdheid wanneer op andere wijze dan uit het testament zelf met de vereiste hoge mate van zekerheid kan worden vastgesteld wanneer de uiterste wil is verleden.¹³

Het arrest neemt de scherpe kanten af van het vernietigbaar zijn van een uiterste wil op grond van het ontbreken van de datum en past zodoende in de tendens van

het deformaliseren van de uiterste wil.¹⁴ In het onderstaande wordt – mede in het licht van het arrest – bezien welke mogelijkheden er bestaan om een uiterste wil te redden wanneer deze op grond van schending van andere (vorm)voorschriften vernietigbaar is.

4.1 Ontbreken van de vermelding van de plaats waar de akte is verleden

Een notarieel testament dat de plaats waar de akte is verleden niet vermeldt, mist authenticiteit (art. 40 lid 4 Wna). De in het testament neergelegde uiterste wilsbeschikkingen zijn op grond van artikel 4:109 lid 4 BW vernietigbaar. De vraag of iedere belanghebbende zich in zo’n geval zonder meer kan beroepen op de vernietigbaarheid, moet ontkennend worden beantwoord. De ratio van de verplichting de plaats van het verlijden van de akte te vermelden hangt samen met het bepaalde in artikel 13 Wna: de bevoegdheid van de notaris om akten te passeren strekt zich niet uit buiten Nederland. Ik zou daarom menen dat – naar analogie van HR 5 oktober 2001, NJ 2002/410 – op de vernietigingsgrond geen beroep kan worden gedaan wanneer met een hoge mate van zekerheid kan worden vastgesteld dat de akte in Nederland is verleden.¹⁵

Ten aanzien van het niet vermelden van de plaats waar de akte is verleden, is ook nog een ander aspect van het meergenoemde arrest van de Hoge Raad uit 2001 van belang, te weten dat de Hoge Raad het ontbreken van de datum heeft aangemerkt als een kennelijke misslag in de zin van artikel 45 lid 2 Wna:

‘In de eerste plaats is van belang dat het geheel achterwege laten van de vermelding van het jaar waarin de akte is verleden, moet worden aangemerkt als een kennelijke misslag, van de notaris, die deze misslag, zou de huidige Wet op het Notarisambt van toepassing zijn geweest, op eenvoudige wijze op de voet van art. 45 lid 2 zou hebben kunnen verbeteren.’¹⁶

Het ligt voor de hand dat deze overweging ook van toepassing is wanneer het gaat om het achterwege laten van de vermelding van de plaats waar de akte is verleden. De uiterste wil kan alsdan ook langs deze weg worden gered. Aan de niet-authentieke akte komt na rectificatie alsnog authenticiteit toe.

Van belang is of men het verlijden van een proces-verbaal van verbetering ziet als een vorm van bekrachtiging als bedoeld in artikel 3:58 BW of als een rechtsfiguur van eigen aard. Alleen wanneer men dit laatste aanneemt, staat een vóór het verlijden van het proces-ver-

10. Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, TM bij art. 4.3.5.14, p. 701.

11. De erflater in deze zaak overleed op 23 januari 1996, dus ruim voor het in werking treden van het nieuwe erfrecht per 1 januari 2003.

12. HR 5 oktober 2001, NJ 2002/410, r.o. 3.9.

13. B.C.M. Waaijer, Heden zesentwintig april, verscheen voor mij, WPNR (2001) 6466, p. 982.

14. In deze tendens past ook het recentste arrest van de Hoge Raad over de uitleg van uiterste wilsbeschikkingen (HR 11 oktober 2013, ECLI:NL:HR:2013:911), waar de Hoge Raad mijns inziens breekt met de in MvA II bij art. 4.3.1.8 geformuleerde regel dat het met het voor een uiterste wilsbeschikking voorgeschreven vormvoorschrift ‘logisch onverenigbaar’ is ‘elke andere wilsuiting van de overledene, ongeacht haar vorm, met de verklaringen die hij wel in de vereiste vorm heeft afgelegd, op één lijn te stellen’ (Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, MvA II bij art. 4.3.1.8, p. 279).

15. Vgl. ook Melis/Waaijer 2012, p. 95.

16. HR 5 oktober 2001, NJ 2002/410, r.o. 3.8.

baal door een belanghebbende gedaan beroep op vernietigbaarheid niet in de weg aan de helende werking van het proces-verbaal.¹⁷

4.2 Geen volledige voorlezing bij passeren testament in aanwezigheid van getuigen

Het niet volledig voorlezen van de tekst van een akte die in aanwezigheid van getuigen wordt verleden, heeft op grond van artikel 43 lid 2 jo. lid 6 Wna verlies van authenticiteit tot gevolg. Deze sanctie wordt in de literatuur terecht als te zwaar aangemerkt.¹⁸ Het gevolg is namelijk dat alsdan de in het testament neergelegde uiterste wilsbeschikkingen op grond van artikel 4:109 lid 4 BW (in beginsel) vernietigbaar zijn. Het ligt voor de hand dat ook hier de soep niet zo heet gegeten wordt als ze wordt opgediend. Het is de taak van getuigen te controleren of de akte de wil van de testateur op juiste wijze weergeeft. Als vaststaat dat de getuigen deze taak – ondanks het ontbreken van de volledige voorlezing – hebben kunnen vervullen, dan is een beroep op vernietigbaarheid niet op zijn plaats.

Vermeldenswaardig is het oordeel van Rechtbank Haarlem in een zaak waarin een notaris het voorschrift van de eerste zin van artikel 43 lid 2 Wna had overtreden:

‘(...) dat een redelijke wetsuitleg met zich brengt dat de schending van het vormvoorschrift van artikel 43 lid 2 Wna door notaris Van Grafhorst niet tot vernietigbaarheid van het testament van 18 november 2010 leidt, mits vast staat dat hij zich ervan heeft vergewist dat erflaterster in dat testament verklaarde overeenkomstig haar werkelijke wil. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat de uiterste wil sowieso geldig zou zijn geweest als de notaris deze had gepasseerd zonder aanwezigheid van de getuigen.’¹⁹

4.3 Notaris is ten tijde van het verlijden van het testament niet bevoegd

Artikel 4:109 lid 2 BW bepaalt dat een uiterste wil die ten overstaan van een notaris moet worden gemaakt, nietig is *indien de akte van uiterste wil niet door een notaris is ondertekend*. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat met deze formulering tot uitdrukking wordt gebracht dat de notaris op het moment van de ondertekening niet bevoegd hoeft te zijn.²⁰ De onbevoegdheid van een notaris kan voortvloeien uit een schorsing of uit het feit dat zijn protocol (om een andere reden) wordt waargenomen.²¹ Een door een notaris onbevoegdelijk

opgemaakte uiterste wil is op grond van artikel 4:109 lid 4 BW slechts vernietigbaar.²²

De vraag rijst of de gevolgen van het vernietigbaar zijn – in lijn met HR 5 oktober 2001, NJ 2002/410 – gemitegeerd kunnen worden. Ik zie hiertoe op het eerste gezicht weinig mogelijkheden. Wanneer de wetgever ervoor kiest voor bepaalde rechtshandelingen de tussenkomst van een ambtenaar (in ons geval een notaris) voor te schrijven, dan ligt het voor de hand dat men aan de ambtenaar ook de eis stelt dat hij bevoegd is.²³ Het ongewenste gevolg hiervan is dat – na een mogelijke vernietiging van de uiterste wil – de daadwerkelijke laatste wil van de erflater niet tot uitvoering wordt gebracht. Dit is de prijs die betaald moet worden voor de rechtspolitieke keuze om een authentieke akte als vormvoorschrift voor te schrijven. Deze prijs lijkt mij niet te hoog, indachtig het feit dat de notariële tussenkomst bij de uiterste wil in haar algemeenheid een belangrijke bijdrage levert aan de rechtszekerheid.

Op deze plaats zij er ten slotte op gewezen dat de mogelijkheid tot vernietigen aan een tijdslimiet is gebonden.²⁴ Dit is van belang aangezien het goed denkbaar is dat het feit dat een notaris op een bepaald tijdstip onbevoegd was, pas na jaren aan het licht komt.

4.4 Nauwe familiebetrokkenheid van erflater bij notaris

Een notaris mag op grond van art. 19 lid 1 Wna geen akte verlijden waarin hijzelf, zijn echtgenoot of een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad als partij optreedt. Overtreding van het voorschrift heeft verlies van authenticiteit van de akte tot gevolg (art. 19 lid 3 Wna). Bij een akte waarin een tweezijdige rechtshandeling wordt vastgelegd, springt de ratio van de bepaling in het oog: zij voorkomt dat de notaris – door zijn nauwe betrokkenheid bij een van de partijen – de schijn van partijdigheid in het leven roept.

Ook bij een akte waarin een eenzijdige rechtshandeling wordt neergelegd, is het voorschrift echter zinvol. Het voorkomt bijvoorbeeld dat de notaris een uiterste wil verlijdt voor een persoon jegens wie hij wegens een nauwe familiebetrekking een onvoldoende onafhankelijke positie inneemt. Wanneer de notaris bij het verlijden van een uiterste wil het voorschrift heeft geschonden, dan bestaat het *risico* dat de notaris – wegens gebrek aan distantie – zijn wilscontrolerende en wilsvastleggende functie niet goed heeft kunnen vervullen. Dit risico rechtvaardigt mijns inziens dat de uiterste wil vernietigbaar is op grond van artikel 4:109 lid 4 BW.

17. Zie Melis/Waaijer 2012, p. 108-109 en P.C. van Es, Onvoldoende aanduiding van vordering in hypotheekakte; door rectificatie heelbare nietigheid?, JBN 2012/28, p. 10.

18. Zie Melis/Waaijer 2012, p. 157, die de sanctie ‘ondoordacht en buitenproportioneel’ noemt. Zie ook kritisch A.J.H. Pleyzier in: Huijgen/Pleyzier, De wetgeving op het notarisambt, Deventer: Kluwer 2001, p. 96 en 109.

19. Rb. Haarlem 16 mei 2012, ECLI:NL:RBHAA:2012:BW6467, r.o. 4.3.

20. Zie Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, MvA II bij art. 4.3.5.14, p. 702 en Parl. Gesch. Invoeringswet Boek 4, MvA I, bezemwet bij art. 4.3.5.14 lid 2, p. 1995.

21. Zie art. 29 lid 7 Wna en vgl. art. 105 Wna.

22. Zie Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, MvA II bij art. 4.3.5.14, p. 702 en vgl. Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, TM bij art. 4.3.5.14, p. 701.

23. Een andere vraag is of het nodig is dat art. 29 lid 7 Wna de waargenomen notaris in alle gevallen onbevoegd verklaart.

24. Zie art. 4:110 jo. art. 4:54 BW, welk laatste artikel voorziet in een vervaltermijn van drie jaar.

4.5 Noodtestamenten met verlopen houdbaarheidsdatum

Onder bijzondere omstandigheden, zoals beschreven in artikel 4:98, 4:101 en 4:102 BW,²⁵ kan een erflater ten overstaan van een ander dan een notaris geldig een uiterste wil maken. Het gaat hier om de zogeheten noodtestamenten. Op grond van artikel 4:107 lid 1 BW is een dergelijke uiterste wil – behoudens de mogelijkheid van verlenging als bedoeld in lid 2 – vernietigbaar na verloop van zes maanden nadat de noodsituatie die de erflater de bevoegdheid gaf het noodtestament te maken, is geëindigd. In de parlementaire geschiedenis komt de vraag aan de orde of de sanctie ‘vernietigbaarheid’ (in plaats van ‘nietigheid’) betekent dat de rechter een discretionaire bevoegdheid toekomt en dat hij moet nuanceren naar gelang van het geval. De regering beantwoordt deze vraag ontkennend:

‘In het systeem van het ontwerp moet de rechter onderzoeken, of de gronden, vereist gesteld voor vernietigbaarheid, aanwezig zijn; indien dat het geval is, zal hij de vernietiging dienen uit te spreken.’²⁶

Een harde lijn ten aanzien van de vernietigbaarheid van noodtestamenten met een verlopen houdbaarheidsdatum lijkt mij terecht. Een noodtestament geeft, wegens het ontbreken van de tussenkomst van een notaris, de wil van de erflater mogelijk niet accuraat weer. Hierbij is ook van belang dat van deskundige voorlichting geen sprake is geweest. De sanctie ‘vernietiging’ is hier dus ingegeven door de onzekerheid over het feit of de uiterste wil (het noodtestament) daadwerkelijk de laatste wil van de erflater bevat.

5 Conclusie

Artikel 4:109 BW maakt een uitzondering op de hoofdregel van artikel 3:39 BW, inhoudende dat rechtshandelingen die niet in de voorgeschreven vorm zijn verricht, nietig zijn. Voor uiterste wilsbeschikkingen geldt als regel het vormvoorschrift van een authentieke notariële akte. Een uiterste wilsbeschikking is echter niet nietig, maar vernietigbaar wanneer zij is neergelegd in een door een notaris opgemaakte akte die wegens schending van bepaalde vormvereisten authenticiteit mist (art. 4:109 lid 4 BW).

Vernietiging van een uiterste wil is een zware sanctie, zeker als men bedenkt dat de vernietigingsgrond als regel pas na het overlijden van testateur aan het licht treedt en hij zijn uiterste wil derhalve niet alsnog rechtsgeldig kan laten vastleggen.

De Hoge Raad mitigeert in zijn arrest van 5 oktober 2001 (NJ 2002/410) de gevolgen van het vernietigbaar

zijn van een uiterste wil op grond van artikel 4:109 lid 4 BW. Als een uiterste wil authenticiteit mist wegens het niet vermelden van de datum kunnen de hierin neergelegde uiterste wilsbeschikkingen niet vernietigd worden indien op andere wijze dan uit de uiterste wil zelf met hoge mate van zekerheid komt vast te staan wanneer de uiterste wil is verleden. De lijn die in dit arrest is uitgezet, kan worden doorgetrokken naar andere gevallen waarin sprake is van verlies van authenticiteit als gevolg van schending van een vormvereiste. De grens van de mogelijkheden om de gevolgen van de vernietigbaarheid van een uiterste wil te verzachten, is mijns inziens daar bereikt waar de bevoegdheid van de notaris in het geding is of waar het geschonden (vorm)vereiste ten dienste staat aan de juiste wilsvorming door de erflater of de correcte verwoording hiervan.

25. Het gaat hier onder meer om militairen in oorlogssituaties en om personen die zich aan boord van een zeeschip of luchtvaartuig bevinden of op plaatsen waar anderszins het normale verkeer met een notaris is verbroken, bijvoorbeeld als gevolg van rampen.

26. Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, MO bij art. 4.3.5.13, p. 699.